EUROOPA KOHTU OTSUS (kolmas koda)

5. märts 2009 *

Kohtuasjas C-350/07,

mille ese on EÜ artikli 234 alusel Sächsisches Landessozialgericht'i (Saksamaa) 25. juuli 2007. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 30. juulil 2007, menetluses

Kattner Stahlbau GmbH

versus

Maschinenbau- und Metall-Berufsgenossenschaft,

EUROOPA KOHUS (kolmas koda),

koosseisus: koja esimees A. Rosas, kohtunikud A. Ó Caoimh (ettekandja), J. Klučka, U. Lõhmus ja P. Lindh,

* Kohtumenetluse keel: saksa.

kohtujurist: J. Mazák,
kohtusekretär: R. Grass,

arvestades kirjalikku menetlust,

arvestades kirjalikke märkusi, mille esitasid:

– Kattner Stahlbau GmbH, esindaja: *Rechtsanwalt* R. Mauer,

– Maschinenbau- und Metall-Berufsgenossenschaft, esindaja: *Rechtsanwalt* H. Plagemann,

– Saksamaa valitsus, esindajad: M. Lumma ja J. Möller,

– Euroopa Ühenduste Komisjon, esindajad: V. Kreuschitz ja O. Weber,

olles 18. novembri 2008. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

1 Eelotsusetaotlus käsitleb EÜ artiklite 49 ja 50 ning EÜ artiklite 81, 82 ja 86 tõlgendamist.

2 See taotlus esitati Kattner Stahlbau GmbH (edaspidi „Kattner") ja Maschinenbau- und Metall-Berufsgenossenschaft'i (masinaehituse ja metallurgia tööandjate vastutuskindlustusselts; edaspidi „MMB") vahelises kohtuvaidluses seoses Kattneri kohustusliku liikmesusega MMB-s seadusjärgse tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustuse alusel.

Siseriiklik õiguslik raamistik

3 Saksamaal reguleerib kohustuslikku tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustuse skeemi sotsiaalkindlustusseadustiku VII raamat (Sozialgesetzbuch VII) 7. augusti 1996. aasta seadusest tulenevas redaktsioonis (*BGBl*. 1998 I, lk 1254; edaspidi „SGB VII raamat"), mis jõustus 1. jaanuaril 1997. Selle kindlustuse eesmärgid on SGB VII raamatu § 1 kohaselt järgmised:

„1. Ennetada sobivaid vahendeid kasutades tööõnnetusi ja kutsehaigusi ja kõiki tööga seotud terviseriske, ning

2. juhul kui on toimunud tööõnnetus või kutsehaigestumine, taastada kindlustatud isikute tervis ja töövõime sobivaid vahendeid kasutades ning maksta kindlustatud isikutele või nende nõudeõigusega pereliikmetele rahalist hüvitist.”

4 Nii eelotsusetaotlusest kui Euroopa Kohtule esitatud märkustest tuleneb, et kõnealune skeem koosneb eelkõige järgnevatest osadest.

Kohustuslik liikmesus

5 Selle skeemi raames on kõik ettevõtjad kohustatud tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustuse osas liituma Berufsgenossenschaftiga (tööandjate vastutuskindlustusselts), mille alla nad nii valdkonna kui ka asukoha poolest kuuluvad. Tööandjate vastutuskindlustusseltsid on avalik-õiguslikud mittetulunduslikud üksused. Saksamaa valitsuse ja Euroopa Ühenduste Komisjoni sõnul tegutseb praegu 25 tööandjate vastutuskindlustusseltsi. Iga selts on jagunenud mitmeks osaks vastavalt asjaomastele tegevusaladele.

Sissemaksed

6 SGB VII raamatu § 152 lõikes 1 „Vastutuse jagunemine” on sätestatud:

„Sissemaksed määratakse kindlaks vastutuse jagunemise alusel selle kalendriaasta lõppemisel, mille jooksul on sissemaksenõuded tekkinud. Selline jagunemine peab

katma möödunud aasta vajadusi ning hõlmama summasid, mis on vajalikud nõuetekohase reservi moodustamiseks. Lisaks sellele võib nõuda sissemakseid üksnes käibekapitali rahastamiseks.”

7 SGB VII raamatu §-s 153 „Arvutamise alus” on sätestatud:

„1. Kui seaduses ei ole sätestatud teisiti, arvutatakse sissemaksed rahastamisvajaduse (jaotatud kohustus), kindlustatud isikute palkade ja riskikategooriate põhjal.

2. Kindlustatud isikute palgad võetakse sissemakse aluseks nende maksimaalse aastapalga ulatuses.

3. Põhikirjas võib ette näha sissemaksete arvutamise aluseks oleva miinimummäära, arvestades vähemalt 18-aastase kindlustatud isiku minimaalset aastapalka. Kui kindlustatud isikud ei töötanud kogu kalendriaasta jooksul või ei töötanud täistööajaga, võetakse aluseks vastav protsent sellest summast.

4. Ettevõtja õnnetusriski määra võib jätta sissemakse arvutamisel osaliselt või täielikult arvesse võtmata osas, milles kulu pensionidele, matusetoetustele ja hüvitistele põhineb:

1) enne sissemaksete jaotamise aastale eelnenud nelja aastat ettevõtetes toimunud kindlustusjuhtumitel, või

2) enne sissemaksete jaotamise aastale eelnenud nelja aastat ettevõtetes esmakordselt tõendatud kindlustusjuhtumitel.

Ettevõtjatele ilma õnnetusriski määra arvestamata jaotatava kulu kogusumma ei või ületada 30% pensionide, matusetoetuste ja hüvitiste kogukulust. Rakendussätted kehtestatakse põhikirjas."

8 SGB VII raamatu §-s 157 „Riskiskaala" on sätestatud:

„1. Õnnetusjuhtumite kindlustuse pakkuja koostab sõltumatult tegutsedes riskiskaala. Riskiskaalal tuleb täpsustada riskikategooriad, et sissemakseid saaks nõuda astmeliselt. […]

2. See riskiskaala tuleb jaotada tariifirubriikideks, mis sätestavad isikute riskirühmad vastavalt nende riskitasemele, arvestades kindlustusriskide jaotust. […]

3. Riskikategooriad koostatakse väljamakstud hüvitiste ja palkade vahelise suhte alusel.

[…]".

9 Kattneri väitel võimaldab SGB VII raamatu § 161 tööandjate vastutuskindlustusseltsidel kehtestada oma põhikirjas ühetaolise minimaalse sissemakse.

10 SGB VII raamatu § 176 „Tasakaalustamiskohustus" lõikes 1 on sätestatud:

„Ulatuses, milles

1) tööandjate vastutuskindlustusseltsi pensionikohustuse määr on üle 4,5 korra suurem kui tööandjate vastutuskindlustusseltside keskmine pensionikohustuse määr,

2) tööandjate vastutuskindlustusseltsi pensionikohustuse määr, millest vähemalt 20% ja mitte rohkem kui 30% pensionidele, matusetoetustele ja hüvitistele makstavatest kulutustest langeb § 153 lõike 4 alusel ettevõtjatele, arvestamata õnnetusriski määra, on rohkem kui kolm korda suurem kui tööandjate vastutuskindlustusseltside keskmine pensionikohustuse määr või

3) tööandjate vastutuskindlustusseltsi hüvitise kohustuse määr on viis korda suurem kui tööandjate vastutuskindlustusseltside keskmine hüvitise kohustuse määr,

jaotavad tööandjate vastutuskindlustusseltsid lisakulud omavahel. Kui tasakaalustamise korras vastavalt teisele alapunktile makstav tasu ületab summat, mille tööandjate vastutuskindlustusselts jaotab selle sätte alusel ettevõtjatele ilma õnnetusriski määra arvestamata, piirdub see viimase summaga."

Hüvitised

11 Töötajatel on hüvitise saamiseks oma tööandja vastutuskindlustusseltsi vastu otseõigused, ilma et nad peaksid tööandja vastutust tõendama (SGB VII raamatu §-d 104–109).

12 Hüvitiste ja nende maksmise tingimuste nimekiri on toodud SGB VII raamatu §-des 26–103. Hüvitiste saamise õigus tekib sõltumatult tööandja suutlikkusest teha sissemakseid. Hüvitiste arvutamisel võetakse SGB VII raamatu § 85 kohaselt arvesse üksnes teatava miinimumi ja maksimumi vahele jäävaid palku.

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

13 Kattner on Saksa õiguse alusel 13. novembril 2003 asutatud osaühing, kes alustas tegevust 1. jaanuaril 2004 metalliehituse ning trepi- ja rõduvalmistamise valdkonnas.

14 MMB teatas 27. jaanuaril 2004 Kattnerile, et ta on SGB VII raamatu sätete alusel Kattneri jaoks seadusjärgne pädev tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustuse pakkuja ning seetõttu on nimetatud ettevõtja registreeritud kõnealuse tööandjate vastutuskindlustusseltsi liikmeks, kusjuures talle on ka määratud riskikategooriad.

15 Kattner, kes kavatses kasutada olemasolevate riskide vastu eraõiguslikku kindlustuskaitset, teatas MMB-le 1. novembri 2004. aasta kirjaga oma kohustusliku liikmesuse tühistamisest alates 2004. aasta lõpust.

16 MMB teatas 15. novembri 2004. aasta kirjaga Kattnerile, et kuna ta on viimati nimetatu jaoks seadusjärgne pädev tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustuse pakkuja, ei ole liikmesuse lõpetamine või tühistamine õiguslikult võimalik ja seega tuleb Kattneri taotlus rahuldamata jätta. MMB kinnitas nimetatud otsust selle peale esitatud halduskaebust lahendades 20. aprillil 2005.

17 Sozialgericht Leipzig (Leipzigi sotsiaalkohus) jättis Kattneri esitatud kaebuse 21. novembril 2005 rahuldamata.

18 Olles esitanud apellatsioonkaebuse Sächsisches Landessozialgerichtile (Saksimaa piirkondlik sotsiaalkohus), väidab Kattner selles kohtus kõigepealt, et MMB kohustuslik liikmesus piirab EÜ artiklites 49 ja 50 ette nähtud teenuste osutamise vabadust. Ta esitab sellega seoses pakkumise ühelt Taani kindlustusseltsilt, kes kindlustab Kattneri ka tööõnnetuste, kutsehaiguste ja tööteel juhtunud õnnetuste suhtes samadel tingimustel kui MMB. Kõnealuse seltsi makstavad hüvitised vastavad ka põhikohtuasjas käsitletava Saksa kohustusliku skeemiga ettenähtuile. Kattner väidab veel, et MMB ainuõigus rikub EÜ artikleid 82 ja 86. Kattneri sõnul ei esine ülekaalukat üldist huvi, mis õigustaks Saksa tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustuse pakkujate monopoli vastavates valdkondades.

19 Sächsisches Landessozialgericht märgib eelotsusetaotluses, et põhikohtuasjas vaatluse all oleva skeemi ja kohtuasjas C-218/00: Cisal (EKL 2002, lk I-691) 22. jaanuaril 2002

tehtud otsuses käsitletud Itaalia kohustusliku tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustuse skeemi vahel on põhimõttelisi erinevusi, nii et selles kohtuotsuses Euroopa Kohtu antud juhised ei võimalda vastata kõigile küsimustele, mis on tekkinud talle lahendada antud kohtuasjas.

20 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu sõnul on nimelt esiteks küsitav, kas MMB on üksus, kellele on seadusega usaldatud kohustusliku tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustuse skeemi haldamine. Tema hinnangul tuleneb Saksa ja Itaalia skeemide vaheline oluline erinevus asjaolust, et Istituto nazionale per l'assicurazione contro gli infortuni sul lavoro (INAIL) (Riiklik tööõnnetuskindlustuse asutus), mis oli kõne all kohtuasjas, milles tehti eespool viidatud kohtuotsus Cisal, on monopol, samas kui Saksa skeem on oma struktuurilt oligopol. Lisaks ei lasu MMB-l kohustusliku kindlustuse skeemi haldamise kohustust, vaid ta pakub seda kindlustust ise. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu sõnutsi on MMB haldamistegevus olemuslikult sarnane majandustegevuses osalejate, eriti kindlustusseltside tegevusega.

21 Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab veel, et kohustuslik liikmesus Saksa tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustuse skeemis ei ole hädavajalik skeemi finantstasakaalu säilitamiseks või solidaarsuse põhimõtte rakendamiseks. Kuna sissemakse summa kehtestatakse eeskirjades, mille iga tööandjate vastutuskindlustusselts iseseisvalt vastu võtab, ja kuna sellise seltsi tegevusala ulatust võidakse muuta, siis sektoriaalsete või geograafiliste monopolide kujundamine, mis ei ole seotud riskidega, võib meelevaldselt määratud riskikategooriatest lähtuvalt kaasa tuua erinevad tariifid sama riski jaoks. Pealegi ei ole üheski sättes ette nähtud, et kõrge riski puhul kehtestatakse sissemaksele ülemmäär. Lisaks ei ole palga miinimummäära, mille võib SGB VII raamatu § 153 lõike 3 alusel sissemaksete arvutamisel aluseks võtta, kehtestatud imperatiivsena, vaid selle võib ette näha põhikirjas. Mis puutub sama paragrahvi lõikes 2 mainitud maksimaalsesse aastapalka, mida võetakse arvesse nii hüvitiste kui ka sissemaksete arvutamisel, siis reguleeritakse selle kindlaksmääramine vastavalt SGB VII raamatu §-dele 81 jj ning § 153 lõikele 2 samuti põhikirjas. Lõpuks sõltuvad hüvitised või vähemalt enamik neist kindlustatud isikute palgasummast. Sellest tuleneb, et põhikohtuasjas arutlusel olev Saksa skeem ei kanna sotsiaalpoliitika eesmärgil toimiva ümberjaotusmehhanismi omadusi.

22 Neil asjaoludel otsustas Sächsisches Landessozialgericht menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas [MMB] on ettevõtja EÜ artiklite 81 ja 82 tähenduses?

2. Kas [Kattneri] kohustuslik liikmesus [MMB-s] rikub ühenduse õigusnorme?"

Eelotsuse küsimused

Vastuvõetavus

23 MMB ja komisjon väidavad esimese küsimuse osas, et eelotsusetaotluse esitanud kohus palub tõlgendada siseriiklikku õigust ega täpsusta, mis tingimustel võiks tööandjate vastutuskindlustusselts olla ettevõtja EÜ artiklite 81 ja 82 mõttes. Komisjon lisab teise küsimuse kohta, et eelotsusetaotluse esitanud kohus ei ole piisava täpsusega määratlenud ühenduse õiguse sätteid, mida tuleb tõlgendada. MMB väidab veel, et kaks esitatud küsimust ei saa päädida eelotsusetaotluse esitanud kohtu jaoks tarviliku vastusega, kuivõrd ta ei saa lõpetada Kattneri liikmesust MMB-s, kuna esialgset, 27. jaanuari 2004. aasta liikmeks registreerimise otsust ei ole vaidlustatud.

24 Mis puutub esiteks eelotsuse küsimuste sõnastusse, siis tuleb kõigepealt meenutada, et EÜ artikli 234 alusel algatatud menetluses ei ole Euroopa Kohtul pädevust kohaldada ühenduse õigusnorme konkreetsele juhtumile ega seetõttu ka siseriikliku õiguse sätteid sellise normi suhtes kvalifitseerida. Euroopa Kohus võib aga esitada siseriiklikule

kohtule kõik sellised ühenduse õiguse tõlgendamisega seonduvad elemendid, mida siseriiklikul kohtul võib olla tarvis nende sätete mõju hindamisel (vt selle kohta 24. septembri 1987. aasta otsus kohtuasjas 37/86: Coenen, EKL 1987, lk 3589, punkt 8, ja 5. juuli 2007. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-145/06 ja C-146/06: Fendt Italiana, EKL 2007, lk I-5869, punkt 30). Seda arvestades tuleb Euroopa Kohtul temale esitatud küsimused vajadusel ümber sõnastada (vt eelkõige 8. märtsi 2007. aasta otsus kohtuasjas C-45/06: Campina, EKL 2007, lk I-2089, punkt 30, ja 11. märtsi 2008. aasta otsus kohtuasjas C-420/06: Jager, EKL 2008, lk I-1315, punkt 46).

25 Kuigi käesoleval juhul vastab tõele, et eelotsusetaotluse esitanud kohus palub oma esimese küsimusega esiteks Euroopa Kohtul kohaldada EÜ artikleid 81 ja 82 põhikohtuasja vaidlusele ja otsustada ise, kas MMB on nende sätete tähenduses ettevõtja. ning teiseks ei täpsusta sellega seoses tingimusi, mis sellise kvalifikatsiooni jaoks tähtsust omavad, ei takista miski seda küsimust ümber sõnastamast eesmärgiga anda sellele kohtule nende sätete tõlgendus, mis võib olla talle tarvilik tema menetluses oleva vaidluse lahendamiseks.

26 Samuti tasub meelde tuletada, et juhul, kui eelotsuse küsimuses piirdutakse viitega ühenduse õigusele, ilma et mainitaks neid ühenduse õiguse sätteid, millele viidatakse, on kohtupraktika kohaselt Euroopa Kohtu ülesanne selgitada eelotsusetaotluse esitanud kohtu esitatud asjaolude kogumist ja eriti eelotsusetaotluse põhistusest välja need ühenduse õiguse sätted, mida tuleb vaidluse eset silmas pidades tõlgendada (vt selle kohta eelkõige 20. aprilli 1988. aasta otsus kohtuasjas 204/87: Bekaert, EKL 1988, lk 2029, punktid 6 ja 7).

27 Kuigi käesoleval juhul ei selgu teise küsimuse sõnastusest neid ühenduse õiguse sätteid, mida palutakse tõlgendada, tuleneb eelotsusetaotlusest selgesti, et selle küsimuse eesmärk on kindlaks teha, kas kohustuslik liikmesus sellises tööandjate vastutuskindlustusseltsis nagu MMB võib – nagu Kattner põhikohtuasjas väidab – kujutada endast teenuste osutamise vabaduse piirangut, mis on keelatud EÜ artiklitega 49 ja 50, või kuritarvitust, mis on keelatud EÜ artikliga 82, vajadusel koostoimes EÜ artikliga 86, nii et kõnealuse küsimuse saab vastavalt ümber sõnastada.

28 Teiseks tuleb seoses eelotsusetaotluse esitanud kohtu küsimuste tarvilikkusega meenutada, et EÜ artiklis 234 sätestatud Euroopa Kohtu ja siseriiklike kohtute koostöö raames on üksnes asja menetleval ja selle lahendamise eest vastutaval siseriiklikul kohtul õigus kohtuasja eripärasid arvestades hinnata nii eelotsuse vajalikkust asjas otsuse langetamiseks kui ka Euroopa Kohtule esitatavate küsimuste asjakohasust. Järelikult juhul, kui esitatud eelotsuse küsimused puudutavad ühenduse õiguse tõlgendamist, on Euroopa Kohus põhimõtteliselt kohustatud eelotsuse tegema (vt eelkõige 23. novembri 2006. aasta otsus kohtuasjas C-238/05: Asnef-Equifax ja Administración del Estado, EKL 2006, lk I-11125, punkt 15 ja seal viidatud kohtupraktika).

29 Euroopa Kohus peab siiski erandjuhtudel oma pädevuse hindamiseks kindlaks tegema need asjaolud, mille tõttu siseriiklik kohus talle eelotsusetaotluse esitas. Koostöö, mis eelotsusemenetluses on esmatähtis, tähendab nimelt seda, et siseriiklik kohus arvestab omalt poolt Euroopa Kohtule usaldatud ülesandega, mis seisneb liikmesriikide õigusemõistmisele kaasaaitamises, mitte aga üldistele või oletuslikele küsimustele nõuandvate arvamuste koostamises. Sellegipoolest saab siseriikliku kohtu esitatud eelotsusetaotluse jätta rahuldamata vaid siis, kui on ilmselge, et taotletud ühenduse õiguse tõlgendusel ei ole mingit seost põhikohtuasja asjaolude või esemega, või kui kõnealune probleem on oletuslik või kui Euroopa Kohtule ei ole teada eelotsuse küsimusele tarviliku vastuse andmiseks vajalikud faktilised ja õiguslikud asjaolud (vt eespool viidatud kohtuotsus Asnef-Equifax ja Administración del Estado, punktid 16 ja 17 ning seal viidatud kohtupraktika).

30 Käesoleval juhul ilmneb aga eelotsusetaotlusest, et põhikohtuasja vaidlus puudutab seda, kas Kattneri kohustuslik liikmesus MMB-s tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustuse osas on õiguspärane. Sellega seoses soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus eelkõige teada, kas see kohustuslik liikmesus on kooskõlas ühelt poolt EÜ artiklitega 49 ja 50 ning teiselt poolt EÜ artiklitega 82 ja 86.

31 Neil asjaoludel ei saa leida, et oleks ilmselge, et taotletud ühenduse õiguse tõlgendusel ei ole mingit seost eelotsusetaotluse esitanud kohtule esitatud hagi asjaolude või esemega, ning see vaidlus ei ole ilmselgelt ka oletuslik.

32 Järelikult tuleb eelotsusetaotlus lugeda vastuvõetavaks.

Põhiküsimus

Esimene küsimus

33 Eelotsusetaotluse esitanud kohus soovib esimese küsimusega sisuliselt teada, kas EÜ artikleid 81 ja 82 tuleb tõlgendada nii, et selline üksus nagu MMB, kellega kindlaksmääratud tegevusvaldkonna ja territooriumi ettevõtjad peavad tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustuse osas liituma, on nende sätete tähenduses ettevõtja.

34 Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt hõlmab ettevõtja mõiste konkurentsiõiguse valdkonnas mis tahes majandustegevust harrastavat üksust, sõltumata tema õiguslikust vormist ja rahastamisviisist (vt eelkõige 23. aprilli 1991. aasta otsus kohtuasjas C-41/90: Höfner ja Elser, EKL 1991, lk I-1979, punkt 21, ja 11. detsembri 2007. aasta otsus kohtuasjas C-280/06: ETI jt, EKL 2007, lk I-10893, punkt 38).

35 Käesoleval juhul tuleb kõigepealt märkida, et sellised tööandjate vastutuskindlustusseltsid nagu MMB aitavad avalik-õiguslike üksustena kaasa Saksa sotsiaalkindlustussüsteemi haldamisele ja nende tegevus sellega seoses on sotsiaalset laadi ja mittetulunduslik (vt selle kohta 16. märtsi 2004. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-264/01, C-306/01, C-354/01 ja C-355/01: AOK Bundesverband jt, EKL 2004, lk I-2493, punkt 51).

36 Nimelt, nagu Euroopa Kohus on Itaalia kohustusliku tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustuse skeemi kohta sedastanud, on selle riski katmine olnud kaua aega osa sotsiaalsest kaitsest, mille liikmesriigid tagavad kogu oma elanikkonnale või osale sellest (eespool viidatud kohtuotsus Cisal, punkt 32).

37 Kuid väljakujunenud kohtupraktika kohaselt ei kahanda ühenduse õigus liikmesriikide pädevust oma sotsiaalkindlustussüsteemide korraldamisel (vt eelkõige 28. aprilli 1998. aasta otsus kohtuasjas C-158/96: Kohll, EKL 1998, lk I-1931, punkt 17; 12. juuli 2001. aasta otsus kohtuasjas C-157/99: Smits ja Peerbooms, EKL 2001, lk I-5473, punkt 44, ja 16. mai 2006. aasta otsus kohtuasjas C-372/04: Watts, EKL 2006, lk I-4325, punkt 92).

38 Lisaks on sellisel kohustusliku tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustuse skeemil, nagu on kõne all põhikohtuasjas, sotsiaalne eesmärk, kuna sellega on ette nähtud kohustuslik sotsiaalkindlustus kõigile töötajatele (vt analoogia alusel eespool viidatud kohtuotsus Cisal, punkt 34).

39 Vastavalt SGB VII raamatu §-le 1 on selle skeemi eesmärk ühelt poolt ennetada sobivaid vahendeid kasutades tööõnnetusi ja kutsehaigusi ning kõiki tööga seotud terviseriske ja teiselt poolt, juhul kui on toimunud tööõnnetus või kutsehaigestumine, taastada kindlustatud isikute tervis ja töövõime sobivaid vahendeid kasutades ning maksta kindlustatud isikutele või nende nõudeõigusega pereliikmetele rahalist hüvitist.

40 Liiatigi nähtub Euroopa Kohtule esitatud märkustest, et kõnealuse skeemiga on soovitud tagada kaitse tööõnnetuse- ja kutsehaigusriski vastu kõigile kindlustatud isikutele, sõltumata kannatanu enda või tööandja võimalikust süüst ning seega ilma, et oleks vaja uurida selle isiku tsiviilvastutust, kes saab kasu riski sisaldavast tegevusest (vt analoogia alusel eespool viidatud kohtuotsus Cisal, punkt 35).

41 Pealegi on sellise skeemi sotsiaalne eesmärk nähtav ka asjaolus, et nagu Euroopa Kohtule esitatud toimikust selgub, makstakse hüvitisi isegi siis, kui ettenähtud sissemakseid ei ole tehtud, mis panustab ilmselgelt kõigi töötajate kaitsesse tööõnnetuste majanduslike tagajärgede eest (vt analoogia alusel eespool viidatud kohtuotsus Cisal, punkt 36).

42 Nagu tuleneb Euroopa Kohtu praktikast, ei ole kindlustusskeemi sotsiaalne eesmärk siiski iseenesest piisav, et välistada asjaomase tegevuse kvalifitseerimist majandustegevuseks (vt selle kohta 21. septembri 1999. aasta otsus kohtuasjas C-67/96: Albany, EKL 1999, lk I-5751, punkt 86; 12. septembri 2000. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-180/98–C-184/98: Pavlov jt, EKL 2000, lk I-6451, punkt 118, ja eespool viidatud kohtuotsus Cisal, punkt 37).

43 Tuleb veel täpsemalt uurida, kas esiteks võib leida, et selle skeemiga rakendatakse solidaarsuse põhimõtet, ja teiseks, mis ulatuses on see riigi järelevalve all, sest need on tegurid, mis võivad konkreetse tegevuse majandusliku laadi välistada (vt selle kohta eespool viidatud kohtuotsus Cisal, punktid 38–44).

– Solidaarsuse põhimõtte rakendamine

44 Mis puutub kõigepealt solidaarsuse põhimõtte rakendamisse, siis esiteks saab põhikohtuasjas vaidluse all oleva skeemi igakülgse hindamise põhjal järeldada, et seda rahastatakse – sarnaselt skeemiga, mis oli arutlusel kohtuasjas, milles tehti eespool viidatud kohtuotsus Cisal (punkt 39) – sissemaksetest, mille määr ei ole süstemaatiliselt proportsionaalne kindlustatud riskiga.

45 Nimelt ei sõltu sissemaksete summa üksnes kindlustatud riskist, vaid, nagu nähtub SGB VII raamatu § 153 lõigetest 1–3, ka kindlustatud isiku töötasust teatava maksimumsummani ja vajadusel alates teatavast miinimumsummast (vt analoogia alusel eespool viidatud kohtuotsus Cisal, punkt 39).

46 Pealegi sõltub sissemaksete summa SGB VII raamatu § 152 lõike 1 ja § 153 lõike 1 järgi rahastamisvajadusest, mille määravad kindlaks möödunud kalendriaastal asjaomase tööandjate vastutuskindlustusseltsi poolt välja makstud hüvitised. Selle rahastamisvajaduse arvessevõtmine võimaldab aga tööandjate vastutuskindlustusseltsi liikmete tegevusest tulenevad riskid kõigi liikmete vahel jagada, ületades selle tegevusvaldkonna piire, millesse nad kuuluvad, luues nii tööandjate vastutuskindlustusseltsi raames riskirühma.

47 Sissemaksete arvutamisel arvessevõetavad riskid on ka – kui välja arvata mõni konkreetse ettevõtja tegevusega seotud võimalik kohandamine – selle tegevusvaldkonnaga seotud riskid, millesse iga tööandjate vastutuskindlustusseltsi liikmed kuuluvad SGB VII raamatu § 157 alusel kindlaksmääratud riskikategooriate järgi, nii et need liikmed moodustavad riskirühma asjaomase tegevusvaldkonna riskide põhjal.

48 Lisaks näib, et vastavalt SGB VII raamatu §-le 176 on tööandjate vastutuskindlustusseltsidel omavaheline kompenseerimiskohustus juhul, kui ühe seltsi kulud ületavad oluliselt kõikide seltside keskmisi kulusid. Sellest tuleneb, et solidaarsuse põhimõtet rakendatakse seega ka riigi territooriumi ulatuses kõigi tegevusvaldkondade vahel nii, et erinevad tööandjate vastutuskindlustusseltsid on omakorda koondatud riskirühma, mis võimaldab neil omavahel kulusid ja riske tasakaalustada (vt analoogia alusel 17. veebruari 1993. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-159/91 ja 160/91: Poucet ja Pistre, EKL 1993, lk I-637, punkt 12, ja eespool viidatud kohtuotsus AOK Bundesverband, punkt 53).

49 Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib küll, et erinevalt Itaalia skeemist, mida käsitleti kohtuasjas, milles tehti kohtuotsus Cisal, ei näe põhikohtuasjas vaidluse all olev Saksa skeem esiteks ette sissemaksete maksimummäära ja teiseks ei rakenda seda skeemi üks monopoli seisundis olev organisatsioon, vaid organisatsioonide rühm, kes selle kohtu sõnul moodustavad oligopoli.

50 Need kaks asjaolu ei võimalda siiski seada küsimuse alla põhikohtuasjas kõne all oleva taolise skeemi rahastamise solidaarsust, mis ilmneb käesoleva kohtuotsuse punktides 44–48 selle skeemi igakülgse hindamise raames tõdetust.

51 Neist esimese asjaolu kohta tuleb märkida, et kuigi ülemmäära olemasolu aitab tõepoolest rakendada solidaarsuse põhimõtet, iseäranis, kui rahastamise vahe eest kannavad vastutust kõik sama riskikategooria ettevõtjad (vt selle kohta eespool viidatud kohtuotsus Cisal, punkt 39), ei saa üksnes selle puudumise põhjal järeldada, et eespool mainitud omadustega skeem ei ole solidaarne.

52 Igal juhul, kuna SGB VII raamatu § 153 lõikes 2 on sõnaselgelt sätestatud, et „kindlustatud isikute palgad võetakse sissemakse aluseks nende maksimaalse aastapalga ulatuses," siis tuleb eelotsusetaotluse esitanud kohtul, kelle otsus viitab muu hulgas sõnaselgelt nimetatud sättele, kontrollida, kas see säte ei tugevda põhikohtuasjas vaidluse all oleva skeemi solidaarust, piirates kaudselt sissemaksete summat, kui kindlustatud risk on kõrge, nagu väitis Saksamaa valitsus ja nagu nähtub Kattneri märkustest.

53 Mis puutub teise asjaolusse, mille eelotsusetaotluse esitanud kohus välja tõi, siis tuleb meenutada, et nagu on juba märgitud käesoleva kohtuotsuse punktis 37, ei kahanda ühenduse õigus liikmesriikide pädevust oma sotsiaalkindlustussüsteemide korraldamisel. Kui liikmesriik otsustab kõnealuse pädevuse rakendamisel selle kasuks, et vastutus sotsiaalkindlustussüsteemi eest on valdkonniti või geograafilisel alusel jagatud mitme organisatsiooni vahel, siis ta rakendab tegelikkuses solidaarsuse põhimõtet, isegi kui ta piirab selle kohaldamise ulatust. See kehtib veelgi enam siis, kui tööandjate vastutuskindlustusseltsid tasakaalustavad omavahel üleriigiliselt kulud ja riskid, nagu põhikohtuasjas vaidluse all oleva skeemi puhul.

54 Lõpuks, vastupidi Kattneri väidetele ei saa sellise skeemi rahastamise solidaarsust, nagu on põhikohtuasjas kõne all, mõjutada asjaolu, et tööandjate vastutuskindlustusseltsid võiksid SGB VII raamatu § 161 alusel otsustada kehtestada ühetaolise minimaalse sissemakse. Vastupidi, tundub, et sellise sissemakse kehtestamine iseenesest – isegi kui eeldada, nagu väidab Kattner, et see vähendaks jaotatavaid rahastamisnõudeid – võib panustada kõnealuse skeemi solidaarsusse. Nende kindlustatud isikute puhul, kelle töötasu on minimaalsele sissemaksele vastavast summast väiksem, viib minimaalse sissemakse olemasolu sellise sissemakse kehtestamiseni, mille suurus ei ole üksnes sama kõigi asjaomase tööandjate vastutuskindlustusseltsi selliste kindlustatud isikute jaoks, vaid ka sõltumatu kindlustatud riskist ja seega tegevusvaldkonnast, kuhu need kindlustatud isikud kuuluvad.

55 Teiseks tuleb märkida, samuti nagu sedastas Euroopa Kohus eespool viidatud kohtuotsuses Cisal (punkt 40), et MMB-taoliste tööandjate vastutuskindlustusseltside väljamakstud hüvitiste suurus ei ole tingimata proportsionaalne kindlustatud isiku töötasuga.

56 Kuigi töötasu suurust võetakse sissemakse arvutamisel arvesse, siis nähtub eelotsusetaotlusest ja Euroopa Kohtule esitatud märkustest, et loonustasud, nt õnnetuste ennetamiseks ja ümberõppeks mõeldud hüvitised, ei sõltu vähimalgi määral töötasust. Nimetatud hüvitiste tähtsus on aga hoomatav, kuna need moodustavad eelotsusetaotluse esitanud kohtu sõnul keskmiselt 12% kõigist 2002. aastal MMB kanda olnud kuludest, või isegi, nagu väidavad MMB ja Saksamaa valitsus, 25–30% sellest kogusummast.

57 Pealegi tuleneb eelotsusetaotlusest ja Euroopa Kohtule esitatud märkustest seoses loonustasuga, mille eesmärk on hüvitada osaliselt tööõnnetuse või kutsehaiguse tõttu kaotatud töötasu, et SGB VII raamatu § 85 alusel võetakse arvesse vaid palkasid, mis jäävad teatava miinimumi ja maksimumi – vastavalt „minimaalse aastapalga" ja „maksimaalse aastapalga" – vahele, mida eelotsusetaotluse esitanud kohtul tuleb siiski veel kinnitada. Lisaks näitasid nii Saksamaa valitsus kui komisjon, et hoolduskindlustushüvitise suurus ei sõltu üldse tehtud sissemaksetest, mida tuleb eelotsusetaotluse esitanud kohtul samuti veel kontrollida.

58 Neil asjaoludel näib, et nagu selle skeemi raames, mis oli vaatluse all kohtuasjas, milles tehti eespool viidatud kohtuotsus Cisal, võidakse suurte sissemaksete puhul maksta hüvitisi vaid teatava ülempiirini ja vastupidi, suhteliselt väikeste sissemaksete tasumine võib anda õiguse kõrgema töötasu põhjal arvutatud hüvitistele, nagu Kattner ise oma märkustes välja tõi.

59 Otsese seose puudumine sissemaksete ja makstud hüvitiste vahel toob aga kaasa solidaarsuse kõrgema sissetulekuga töötajate ja nende vahel, kes, juhul kui selline seos eksisteeriks, oleks oma madalama sissetuleku tõttu asjakohasest sotsiaalkaitsest ilma jäänud (vt eespool viidatud kohtuotsus Cisal, punkt 42).

– Riigi järelevalve

60 Seoses riigi teostatava järelevalvega tuleneb eelotsusetaotlusest teiseks, et kuigi Saksa õiguse kohaselt on MMB-taolistele tööandjate vastutuskindlustusseltsidele usaldatud kohustusliku tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustuse rakendamine, võivad need seltsid oma põhikirjas otsustada esiteks võtta sissemaksete arvutamise miinimummääraks minimaalse aastapalga vastavalt SGB VII raamatu § 153 lõikele 3, ja teiseks – mida Kattner oma märkustes eriliselt rõhutab – tõsta aastapalga ülemmäära, mida arvestatakse nii sissemaksete arvutamisel vastavalt § 153 lõikele 2 kui ka hüvitiste arvutamisel vastavalt SBG VII raamatu §-le 85. Lisaks nähtub Kattneri märkustest, mida selles osas kinnitab Saksamaa valitsus, et SGB VII raamatu § 157 lõike 1 kohaselt koostavad tööandjate vastutuskindlustusseltsid sõltumatult tegutsedes riskiskaala ja riskikategooriad, mille põhjal sissemakseid arvutatakse.

61 Asjaolu, et niisugustele tööandjate vastutuskindlustusseltsidele nagu MMB on isemajandava skeemi raames jäetud selline tegutsemisruum nende faktorite kindlaksmääramisel, millest sõltub sissemaksete ja hüvitiste suurus, ei saa siiski iseenesest muuta nende seltside tegevuse laadi (vt selle kohta eespool viidatud kohtuotsus AOK Bundesverband jt, punkt 56).

62 Nimelt ilmneb Euroopa Kohtule edastatud toimikust, nagu tõdes ka kohtujurist oma ettepaneku punktis 54, et see tegutsemisruum on ette nähtud ja rangelt piiritletud seadusega – SGB VII raamatuga, milles on esiteks ära toodud faktorid, mida tuleb arvesse võtta, kui arvutatakse põhikohtuasjas vaidluse all oleva kohustusliku skeemi alusel tasumisele kuuluvaid sissemakseid, ja teiseks selle skeemi alusel väljamakstavate hüvitiste ammendav loetelu ning nende maksmise kord.

63 Sellega seoses tuleneb Kattneri, Saksamaa valitsuse ja komisjoni esitatud märkustest, et kohaldatavates õigusnormides on kindlaks määratud – eelotsusetaotluse esitanud kohtul tuleb seda siiski veel kontrollida – selle töötasu miinimum- ja maksimummäär, mida võetakse arvesse sissemaksete ja hüvitiste juhtumipõhisel arvutamisel, kusjuures üksnes maksimumsummat võib vajadusel tööandjate vastutuskindlustusseltsi põhikirjas tõsta.

64 Lisaks näib – kuigi eelotsusetaotluse esitanud kohtul tuleb seda veel kontrollida –, et tööandjate vastutuskindlustusseltsid on põhikirja koostamise ja iseäranis põhikohtuasjas vaidluse all oleva kohustusliku skeemi kohaste sissemaksete ja hüvitiste suuruse kindlaksmääramise osas allutatud föderaaltasandi järelevalvele ning riik toimib SGB VII raamatu sätete kohaselt selles osas järelevalveasutusena.

65 Seega tuleneb eeltoodust, et sellise kohustusliku kindlustusskeemi puhul, nagu on vaidluse all põhikohtuasjas, näib – kui eelotsusetaotluse esitanud kohtu kontroll ei näita teisiti –, et sissemaksete suurus ja hüvitiste määr, mis on sellise skeemi kaks olulist näitajat, rakendavad esiteks solidaarsuse põhimõtet, mis tähendab, et väljamakstavad hüvitised ei ole tehtud sissemaksetega rangelt proportsionaalsed, ja teiseks on need allutatud riiklikule järelevalvele (vt selle kohta eespool viidatud kohtuotsus Cisal, punkt 44).

66 Neil asjaoludel ja eeldades, et eelotsusetaotluse esitanud kohus kontrollib solidaarsuse põhimõtte ja riikliku järelevalvega seotud kaht näitajat, tuleb tõdeda, et aidates kaasa sotsiaalkindlustuse ühe traditsioonilise haru, st tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustuse haldamisele, täidab MMB-taoline üksus puhtalt sotsiaalset ülesannet, nii et tema tegevus ei ole konkurentsiõiguse mõttes majandustegevus ja seetõttu ei ole nimetatud organisatsioon ettevõtja EÜ artiklite 81 ja 82 tähenduses (vt selle kohta eespool viidatud kohtuotsus Cisal, punkt 45).

67 Seda järeldust ei sea kahtluse alla eelotsusetaotluse esitanud kohtu poolt välja toodud asjaolu, et erinevalt selle Itaalia skeemi puhul valitsenud olukorrast, mis oli kõne all kohtuasjas, milles tehti eespool viidatud kohtuotsus Cisal, ei halda MMB-taoline tööandjate vastutuskindlustusselts asjaomast kohustuslikku kindlustusskeemi, vaid pakub otse kindlustusteenust. Nimelt, nagu kohtujurist ettepaneku punktis 61 sisuliselt märkis, kuna ühenduse õigus ei kahanda liikmesriikide pädevust oma sotsiaalkindlustussüsteemide korraldamisel, ei mõjuta nimetatud ainus asjaolu iseenesest sellise seltsi tegevuse puhtalt sotsiaalset laadi, sest see ei mõjuta kõnealuse skeemi solidaarset olemust ega järelevalvet, mida riik selle üle teostab, sellistena, nagu need tulenevad eelnenud analüüsist.

68 Järelikult tuleb esimesele esitatud küsimusele vastata, et EÜ artikleid 81 ja 82 tuleb tõlgendada nii, et selline üksus nagu põhikohtuasjas käsitletav tööandjate vastutuskindlustusselts, kellega kindlaksmääratud tegevusvaldkonna ja territooriumi ettevõtjad peavad tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustuse alusel liituma, ei ole nende sätete tähenduses ettevõtja, vaid täidab puhtalt sotsiaalset ülesannet, kuna ta tegutseb sellise skeemi raames, millega rakendatakse solidaarsuse põhimõtet, ja kuna selle skeemi üle teostab järelevalvet riik – mida tuleb eelotsusetaotluse esitanud kohtul kontrollida.

Teine küsimus

69 Teise küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas ühelt poolt EÜ artikleid 49 ja 50 ning teiselt poolt EÜ artikleid 82 ja 86 tuleb tõlgendada nii, et nendega on vastuolus sellised siseriiklikud õigusnormid, nagu on kõne all põhikohtuasjas, mille kohaselt kindlaksmääratud tegevusvaldkonna ja territooriumi ettevõtjad on kohustatud liituma MMB-taolise üksusega.

70 Sellega seoses tuleb kõigepealt märkida, et arvestades esimesele küsimusele antud vastust, ei ole vaja vastata teisele küsimusele osas, milles see käsitleb EÜ artiklite 82 ja 86 tõlgendamist, kuna nende artiklite kohaldamiseks peab olema tegemist ettevõtjaga.

71 Mis puutub EÜ artiklite 49 ja 50 tõlgendamisse, siis tuleb meenutada, et kuna ühenduse õigus ei kahanda liikmesriikide pädevust sotsiaalkindlustussüsteemide korraldamisel, nagu on juba märgitud käesoleva kohtuotsuse punktis 37, ja juhul, kui ühenduse tasandil ei ole ühtlustamist toimunud, siis määratakse sotsiaalkindlustussüsteemi raames kindlustamise õiguse ja kohustuse tingimused, kindlaks iga asjaomase liikmesriigi õigusaktidega (vt eelkõige eespool viidatud kohtuotsused Kohll, punkt 18; Smits ja Peerbooms, punkt 45, ja Watts, punkt 92).

72 Komisjoni ja sisuliselt ka Saksamaa valitsuse hinnangul tuleneb viidatud kohtupraktikast, et ainult liikmesriigid on pädevad kehtestama kohustuse liituda sellise sotsiaalkindlustusskeemiga, nagu on ette nähtud põhikohtuasjas kõne all olevate õigusnormidega, nii et kõnealused õigusnormid ei kuulu EÜ artiklite 49 ja 50 kohaldamisalasse. Nende väitel ei ole tuvastatud ühtegi teenuste osutamise vabaduse

piirangut peale kohustusliku liikmesuse, seega on vaidluse all üksnes sotsiaalkindlustusskeemi rahastamisviis ja mitte hüvitiste maksmine pärast kindlustatud sotsiaalriski realiseerumist.

73 Selle väitega ei saa nõustuda.

74 Kuigi vastab tõele, et käesoleva kohtuotsuse punktis 71 viidatud väljakujunenud kohtupraktika kohaselt tuleb juhul, kui ühenduse tasandil ei ole ühtlustamist toimunud, määrata sotsiaalkindlustussüsteemi raames kindlustamise kohustuse tingimused ja seega selle süsteemi rahastamisviis kindlaks iga asjaomase liikmesriigi õigusaktidega, peavad liikmesriigid siiski selle pädevuse teostamisel järgima ühenduse õigust (vt eelkõige eespool viidatud kohtuotsused Kohll, punkt 19, ning Smits ja Peerbooms, punkt 46). Seega ei ole liikmesriikide pädevus selles osas piiramatu (3. aprilli 2008. aasta otsus kohtuasjas C-103/06: Derouin, EKL 2008, lk I-1853, punkt 25).

75 Asjaolu, et sellised siseriiklikud õigusnormid, nagu on kõne all põhikohtuasjas, käsitlevad üksnes sotsiaalkindlustuse ühe haru, käesoleval juhul tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustuse rahastamist, nähes ette käsitletava skeemi alla kuuluvate ettevõtjate kohustusliku liitumise tööandjate vastutuskindlustusseltsidega, kellele on seadusega usaldatud selle kindlustuse pakkumise õigus, ei välista järelikult EÜ asutamislepingu sätete, iseäranis teenuste osutamise vabadust reguleerivate sätete kohaldamist (vt 26. jaanuari 1999. aasta otsus kohtuasjas C-18/95: Terhoeve, EKL 1999, lk I-345, punkt 35).

76 Sellest tulenevalt peab põhikohtuasjas kõne all olevate siseriiklike õigusnormidega kehtestatud kohustusliku liikmesusega skeem olema kooskõlas EÜ artiklitega 49 ja 50.

77 Seetõttu tuleb uurida, kas asjaolu, et liikmesriik kehtestab sellise kohustusliku kindlustuse skeemi, nagu on põhikohtuasjas vaidluse all, mille kohaselt on ettevõtjad kohustatud tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustuse alusel liituma niisuguse tööandjate vastutuskindlustusseltsiga nagu MMB, võib, nagu väitis Kattner eelotsusetaotluse esitanud kohtus ja Euroopa Kohtule esitatud märkustes, olla takistuseks teenuste osutamise vabadusele EÜ artikli 49 mõttes. Seega tuleb esiteks kontrollida, kas see piirab teistes liikmesriikides asukohta omavate kindlustusseltside võimalusi osutada esimese liikmesriigi turul oma teenuseid seoses kõigi või osade asjaomaste riskide kindlustamisega, ja teiseks, kas see võib sundida esimeses liikmesriigis asuvaid ettevõtjaid kui teenusesaajaid nende kindlustusseltside käest kindlustust mitte tellima.

78 Sellega seoses tuleb meenutada, et kohtupraktika kohaselt nõuab teenuste osutamise vabadus lisaks kogu kodakondsusel põhineva diskrimineerimise keelamisele teises liikmesriigis asuva teenuste osutaja suhtes ka kõigi piirangute kaotamist – isegi juhul, kui neid kohaldatakse vahet tegemata nii selle riigi kui ka teiste liikmesriikide teenuste osutajatele – kui need võivad keelata, takistada või muuta vähem atraktiivseks teenuste osutaja tegevuse, kelle asukoht on teises liikmesriigis, kus ta seaduslikult sarnaseid teenuseid osutab (vt selle kohta eelkõige 20. veebruari 2001. aasta otsus kohtuasjas C-205/99: Analir jt, EKL 2001, lk I-1271, punkt 21; 5. detsembri 2006. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-94/04 ja C-202/04: Cipolla jt, EKL 2006, lk I-11421, punkt 56, ja 11. jaanuari 2007. aasta otsus kohtuasjas C-208/05: ITC, EKL 2007, lk I-181, punkt 55).

79 Lisaks on väljakujunenud kohtupraktika kohaselt EÜ artikliga 49 vastuolus iga sellise siseriikliku õigusakti kohaldamine, mille toimel muutub liikmesriikidevaheline teenuste osutamine raskemaks võrreldes teenuste osutamisega ainult ühe liikmesriigi piires (eespool viidatud kohtuotsused Kohll, punkt 33, ning Smits ja Peerbooms, punkt 61).

80 Käesoleval juhul võib, nagu kohtujurist oma ettepaneku punktis 72 märgib, näida kaheldav, kas põhikohtuasjas vaidluse all oleva kohustusliku kindlustusskeemiga

kaetud riskide või vähemalt mõnede vastu neist oleks võimalik kindlustada eraõiguslikes kindlustusseltsides, kuna need ei toimi põhimõtteliselt käesoleva kohtuotsuse punktides 44–59 nimetatud solidaarsuse tunnuseid hõlmava skeemi alusel.

81 Lisaks, kuna põhikohtuasjas vaidluse all olev kohustuslik kindlustusskeem näeb ette üksnes piiratud hüvitised, nagu tuleneb käesoleva kohtuotsuse punktidest 57 ja 58, ja seega minimaalse katte, on lubatav, nagu märgib ka eelotsusetaotluse esitanud kohus ja mida möönab Kattner, et sellesse skeemi kuuluvad ettevõtjad sõlmivad täiendavaid kindlustuslepinguid nii Saksamaa kui ka teiste liikmesriikide eraõiguslike kindlustusseltsidega (vt analoogia alusel 22. mai 2003. aasta otsus kohtuasjas C-355/00: Freskot, EKL 2003, lk I-5263, punkt 62).

82 Sellegipoolest, kuna põhikohtuasjas vaidluse all olev kohustuslik kindlustusskeem näib põhikohtuasja faktiliste asjaolude põhjal olevat mõeldud ka selliste riskide katmiseks, mille vastu on võimalik kindlustada kindlustusseltsides, kes ei tegutse solidaarsuse põhimõtte alusel, siis võib selline skeem piirata nende teistes liikmesriikides asukohta omavate kindlustusseltside teenuste osutamise vabadust, kes soovivad pakkuda asjaomases liikmesriigis selliseid riske katvaid kindlustuslepinguid, kuna see takistab või muudab vähem atraktiivseks või isegi välistab otseselt või kaudselt selle vabaduse kasutamise (vt selle kohta eespool viidatud kohtuotsus Freskot, punkt 63).

83 Pealegi võib niisugune skeem ka heidutada või koguni takistada kõnealuse skeemi alla kuuluvaid ettevõtjaid pöördumast teistes liikmesriikides kui nende kohustusliku liikmesuse liikmesriigis asukohta omavate teenuseosutajate poole, olles nii takistuseks ka nende ettevõtjate teenuste osutamise vabadusele (vt analoogia alusel 31. jaanuari 1984. aasta otsus liidetud kohtuasjades 286/82 ja 26/83: Luisi ja Carbone, EKL 1984, lk 377, punkt 16; eespool viidatud kohtuotsused Kohll, punkt 35, ning Smits ja Peerbooms, punkt 69).

84 Ometi võib selline piirang olla õigustatud ülekaaluka üldise huvi tõttu, niivõrd kui see on sobiv taotletava eesmärgi saavutamiseks, ega lähe kaugemale sellest, mis on eesmärgi saavutamiseks vajalik (vt eelkõige 5. juuni 1997. aasta otsus kohtuasjas C-398/95: SETTG, EKL 1997, lk I-3091, punkt 21; eespool viidatud kohtuotsus Cipolla jt, punkt 61, ja 13. detsembri 2007. aasta otsus kohtuasjas C-250/06: United Pan-Europe Communications Belgium jt, EKL 2007, lk I-11135, punkt 39).

85 Sellega seoses tuleb märkida, et Euroopa Kohtu praktika kohaselt võib sotsiaalkindlustussüsteemi finantstasakaalu tõsise kahjustamise oht iseenesest kujutada endast teenuste osutamise vabaduse põhimõtte piiramist õigustavat ülekaalukat üldist huvi (vt eelkõige eespool viidatud kohtuotsused Kohll, punkt 41; Smits ja Peerbooms, punkt 72, ning 19. aprilli 2007. aasta otsus kohtuasjas C-444/05: Stamatelaki, EKL 2007, lk I-3185, punkt 30).

86 Kuid nagu tuleneb Euroopa Kohtule esitatud märkustest, siis sellise kohustusliku skeemiga liitumise kohustuse eesmärk, mis on ette nähtud põhikohtuasjas kõne all olevate siseriiklike õigusnormidega, on tagada sotsiaalkindlustuse ühe traditsioonilise haru, käesoleval juhul tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustuse finantstasakaal.

87 Tagades kõigi asjaomase skeemi alla kuuluvate ettevõtjate kogunemise riskirühmadesse, võimaldab selline kohustuslik liikmesus nimelt käesoleva kohtuotsuse punkti 38 järgi sotsiaalset eesmärki kandva skeemi toimimist viisil, mis rakendab solidaarsuse põhimõtet, mida iseloomustab eelkõige rahastamine sissemaksetest, mille suurus ei ole rangelt proportsionaalne kindlustatud riskidega, ja selliste hüvitiste väljamaksmine, mille määr ei ole rangelt proportsionaalne sissemaksetega.

88 Neil asjaoludel võivad niisugused siseriiklikud õigusnormid, nagu on kõne all põhikohtuasjas, mis näevad ette kohustusliku liikmesuse, olla õigustatud ülekaaluka üldise huviga, milleks on sotsiaalkindlustuse ühe haru finantstasakaalu tagamine, kuna see kohustus on nimetatud eesmärgi saavutamiseks sobiv.

89 Mis puutub küsimusse, kas sellised õigusnormid ei lähe kaugemale sellest, mis on seatud eesmärgi saavutamiseks vajalik, siis ilmneb Euroopa Kohtule edastatud toimikus toodud asjaoludest, et põhikohtuasjas vaidluse all olev kohustuslik skeem pakub minimaalset katet, nagu käesoleva kohtuotsuse punktis 81 on juba tõdetud, nii et sõltumata sellega kaasnevast liikmesuse kohustusest on selle alla kuuluvatel ettevõtjatel lubatud seda katet täiendada, sõlmides lisakindlustuslepinguid eeldusel, et turul on selleks võimalus. Nimetatud asjaolu on faktor, mis ilmestab niisuguse kohustusliku kindlustusskeemi proportsionaalsust, nagu on kõne all põhikohtuasjas (vt selle kohta eespool viidatud kohtuotsus Freskot, punkt 70).

90 Kõnealuse skeemiga ette nähtud katte ulatuse puhul ei saa lisaks välistada, nagu väidab MMB oma märkustes, et kui liikmesuse kohustus piirduks üksnes mõne hüvitisega, nagu näiteks need, mis on seotud preventiivsete eesmärkidega, mille võimaluse Kattner oma märkustes välja toob, siis otsiksid ettevõtjad, kelle töötajaskond on näiteks noor ja tugeva tervisega ja kelle tegevus ei ole ohtlik, eraõiguslikelt kindlustusandjatelt soodsamaid kindlustustingimusi. „Heade" riskide järkjärguline lahkumine jätaks aga MMB-taolistele tööandjate vastutuskindlustusseltsidele vastutuse üha suurema hulga „halbade" riskide eest, suurendades seega töötajate kulutusi hüvitistele eelkõige selliste ettevõtete puhul, kus töötajad on eakad ja tegelevad ohtlike tegevustega ning kellele seltsid ei saaks enam pakkuda vastuvõetava maksumusega hüvitisi. Selline olukord tekib seda enam juhul, kui kõnealust kohustuslikku kindlustusskeemi iseloomustab nii nagu ka põhikohtuasjas – sellest tulenevalt, et sellega rakendatakse solidaarsuse põhimõtet – eelkõige sissemaksete ja kindlustatud riskide vahelise rangelt proportsionaalse seose puudumine (vt analoogia alusel eespool viidatud kohtuotsus Albany, punktid 108 ja 109).

91 Eelotsusetaotluse esitanud kohtul tuleb kontrollida, võttes arvesse kõiki talle läbivaatamiseks esitatud kohtuvaidluse asjaolusid ning käesoleva kohtuotsuse punktides 89 ja 90 toodud kaalutlusi, kas kohustuslik kindlustusskeem, mis on kõne all põhikohtuasjas, on vajalik, arvestades selle skeemiga taotletavat eesmärki tagada sotsiaalkindlustussüsteemi finantstasakaal.

92 Eeltoodu põhjal tuleb teisele esitatud küsimusele vastata, et EÜ artikleid 49 ja 50 tuleb tõlgendada nii, et nendega ei ole vastuolus sellised siseriiklikud õigusnormid, nagu on kõne all põhikohtuasjas, mille kohaselt kindlaksmääratud tegevusvaldkonna ja territooriumi ettevõtjad on kohustatud liituma sellise üksusega nagu põhikohtuasjas käsitletav tööandjate vastutuskindlustusselts, kui asjaomane skeem ei lähe kaugemale sellest, mis on sotsiaalkindlustuse ühe haru finantstasakaalu tagamise eesmärgi saavutamiseks vajalik – viimast tuleb kontrollida eelotsusetaotluse esitanud kohtul.

Kohtukulud

93 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule märkuste esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (kolmas koda) otsustab:

1. **EÜ artikleid 81 ja 82 tuleb tõlgendada nii, et selline üksus nagu põhikohtuasjas käsitletav tööandjate vastutuskindlustusselts, kellega kindlaksmääratud tegevusvaldkonna ja territooriumi ettevõtjad peavad tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustuse alusel liituma, ei ole nende sätete tähenduses ettevõtja, vaid täidab puhtalt sotsiaalset ülesannet, kuna ta tegutseb sellise skeemi raames, millega rakendatakse solidaarsuse põhimõtet, ja kuna selle skeemi üle teostab järelevalvet riik – mida tuleb eelotsusetaotluse esitanud kohtul kontrollida.**

2. **EÜ artikleid 49 ja 50 tuleb tõlgendada nii, et nendega ei ole vastuolus sellised siseriiklikud õigusnormid, nagu on kõne all põhikohtuasjas, mille kohaselt kindlaksmääratud tegevusvaldkonna ja territooriumi ettevõtjad on kohustatud liituma sellise üksusega nagu põhikohtuasjas käsitletav tööandjate vastutuskindlustusselts, kui asjaomane skeem ei lähe kaugemale sellest, mis on sotsiaalkindlustuse ühe haru finantstasakaalu tagamise eesmärgi saavutamiseks vajalik – viimast tuleb kontrollida eelotsusetaotluse esitanud kohtul.**

Allkirjad